

Városok kialakulása, típusai, városiasodás

Péter-Tóth

Gabriella

Péter-Tóth Gabriella küldte be 2026. 09. 02., sze - 15:07 időpontban

Terv típusa

Óraterv

Bővebb szakterület

Természettudományok, matematika és statisztika

Témakör, tanulási terület

Településföldrajz- A városok típusai, felépítése

Évfolyam

10. évfolyam

Tanulási, fejlesztési célok

A tanuló: - ismerje a város fogalmát; - tudja megkülönböztetni a városi és falusi településeket; - ismerje a városok főbb típusait; - ismerje a város szerkezeti egységeit; - értse az egyes városrészek funkcióját; - tudjon példákat mondani különböző várost

Fogalmak

település, város, főváros, nagyváros, középváros, kisváros, iparváros, üdülőváros, egyetemváros, kikötőváros, kereskedőváros, vallási központ, belváros, városközpont, kertváros, agglomeráció, városiasodás (urbanizáció), szuburbanizáció, agglomeráció, infr

Szükséges eszközök

tankönyv, atlasz, interaktív tábla

Bevezető rész, előkészítés

Időkeret: 6perc

Az interaktív tábla segítségével különböző városokról mutatok képeket, például: Budapest belvárosa, New York, Velence, Birmingham (iparváros), Hamburg (kikötőváros), Hávíz (fürdőváros)

Közben tanári kérdések:

- Mi a közös ezekben a településekben?
- Miben különböznek egymástól?
- Mitől nevezünk egy települést városnak?
- Vajon minden város ugyanazt a funkciót tölti be?

- Milyen részekből áll egy város?

A tanulók válaszai alapján felvezetem az óra témáját:

Ma azt vizsgáljuk meg, mitől város a város, milyen típusú városok léteznek, és hogyan épül fel egy város.

Ezután a tanulók a VÁROS szó alá a füzetükbe 1 perc alatt 3–4 olyan fogalmat írnak le, ami a városról eszükbe jut.

Ezután néhány választ közösen megbeszélünk.

Megvalósítás részletes tervezése

A város fogalma - tanári magyarázat

Időkeret: 7 perc

A tanár rövid magyarázattal tisztázza a város fogalmát.

Tanári magyarázat

A város olyan **sűrűn lakott, fejlett infrastruktúrával és sokféle gazdasági, szolgáltató, igazgatási vagy kulturális funkcióval rendelkező település**, amely környezetére is hatással van.

A városokra általában jellemző:

- nagyobb népesség;
- nagyobb népsűrűség;
- fejlett közlekedés;
- változatos szolgáltatások;
- jelentős gazdasági szerep;
- oktatási és kulturális intézmények;
- sokféle munkahely.

Fontos: a várossá nyilvánítás feltételei országonként eltérhetnek.

Ellenőrző kérdések

- Mit jelent a népsűrűség?
- Miért van több szolgáltatás a városokban?
- Miért tekintjük a városokat a környezetük központjának?

- Tudtok-e olyan várost mondani, amelynek különösen fontos a gazdasági szerepe?

Páros munka - Város vagy falu?

Időkeret: 5 perc

A tanulók párokban dolgoznak.

Feladat

Az alábbi jellemzőket helyezték el a megfelelő csoportba:

város / falu / mindkettő

- nagy népsűrűség
- mezőgazdasági tevékenység
- sok szolgáltatás
- iskola
- kórház
- nagy forgalom
- lakóházak
- tömegközlekedés
- üzletek
- földművelés

Ezután a párok közösen ellenőrzik megoldásaikat.

Tanári ellenőrzés

A tanár néhány jellemzőnél rákérdez:

Ezzel elkerülhető az a téves elképzelés, hogy a város és a falu között minden tekintetben éles határ húzódik.

A városok típusai - tanári magyarázat

Időkeret: 6 perc

A tanár bemutatja a városok főbb típusait funkciójuk alapján képek, ábrák segítségével:

Várostípus	Fő funkció	Példa
Ipari város	ipar	Miskolc
Kereskedelmi város	kereskedelem	Budapest
Kikötőváros	hajózás, kereskedelem	Rotterdam
Egyetemi város	felsőoktatás, kutatás	Szeged
Kulturális város	kultúra, művészet	Párizs
Fürdőváros	gyógyturizmus, idegenforgalom	Hévíz
Idegenforgalmi város	turizmus	Velence
Főváros	igazgatás, gazdaság, kultúra	Budapest

A tanár hangsúlyozza:

Egy városnak egyszerre több funkciója is lehet.

Például Budapest: főváros; közigazgatási központ; gazdasági központ; kulturális központ; oktatási központ; idegenforgalmi központ.

Csoportmunka - „Milyen város vagyok?”

Időkeret: 10 perc

A tanulókat 4-5 fős csoportokra osztjuk.

Minden csoport kap egy várostípus

1. ipari város
2. kikötőváros
3. fürdőváros
4. egyetemi város
5. idegenforgalmi város

Feladat

A csoport készítsen egy rövid „városprofil”.

Töltsék ki:

A városunk neve: ...

Fő funkciója: ...

Jellemző épületei: ...

Jellemző munkahelyei: ...

Milyen emberek keresik fel: ...

Egy konkrét példa: ...

A csoportok 30–40 másodpercben ismertetik eredményeiket. Használhatják a mesterséges intelligenciát.

Tanári szerep

A tanár körbejár, segíti a csoportokat, kérdésekkel irányít:

- „Miért pont ilyen épületek jellemzőek erre a városra?”
- „Miből élnek az itt dolgozó emberek?”
- „Mi vonzza ide az embereket?”

A város szerkezete - tanári magyarázat és szemléltetés

Időkeret: 7 perc

A tanár egy egyszerű városszerkezeti ábrát mutat.

1. Városmag / belváros

- fontos igazgatási és kulturális intézmények;
- üzletek;
- szolgáltatások;
- irodák;

- gyakran történelmi épületek.

2. Belső lakóövezet

- sűrű beépítés;
- társasházak;
- szolgáltatások.

3. Ipari övezet

- gyárak;
- raktárak;
- logisztikai létesítmények;
- gyakran a város peremén vagy közlekedési útvonalak közelében.

4. Külső lakóövezet

- kertváros;
- családi házak;
- alacsonyabb beépítési sűrűség.

5. Városkörnyék / agglomeráció

- a város körül elhelyezkedő települések; fogalmak tisztázása: agglomeráció, szuburbanizáció, mamutváros, bolygóváros, alvóváros - képek segítségével

Rögzítés a füzetben

Házi feladat - „Tervezd meg a várost!”

A párok kapnak egy egyszerű üres várostérképet.

Feladatuk, hogy helyezzék el:

- városközpont;
- lakóövezet;
- ipari terület;
- bevásárlóközpont;
- vasútállomás;

- park;
- iskola;
- kórház.

Gondolkodtató kérdés

„Hová helyeznéd a gyárat, és miért?”

A tanár 2–3 pár megoldását meghallgatja.

Ezzel a tanulók nemcsak felismerik, hanem **alkalmazzák is a városszerkezettel kapcsolatos ismereteket.**

Az óra lezárása

Időkeret: 4 perc

Digitális kvíz kitöltése

Ha nem maradt idő erre, akkor szorgalmi feladatnak adom oda és helyette megnézünk egy videós magyarázatot összefoglalásként. Mesterséges intelligenciával készült

Tananyagkészítéshez és az órai munkához használt alkalmazás

ChatGPT

Gemini

Értékelési terv

Óra közbeni formatív értékelés

A tanár folyamatosan figyeli:

- Fogalomhasználatot: a tanulók helyesen használják a város fogalmát
- Térbeli gondolkodást: felismerki a város szerkezeti egységeit
- Problémamegoldást: pl. indokolja az egyes funkciók helyét
- Együttműködés: aktívan részt vesznek a páros/csoportmunkában
- Kommunikációt: érthetően ismertetik a feladatok megoldását

Szóbeli értékelés

Pozitív, fejlesztő visszajelzések vannak a tanóra közben: pl

- „Jó megfigyelés.”
- „Indokold meg, miért gondolod így!”
- „A példád jól mutatja a város funkcióját.”
- „Próbáld meg a térképen is megmutatni!”
- „Hogyan kapcsolódik ez a város szerkezetéhez?”

Differenciálás

Gyengébb, több segítséget igénylő tanulók

- előre megadott fogalomkártyák;
- képes feladatok;
- kevesebb kategória;
- mondatkezdések alkalmazása:
 - „Azért helyezném ide..., mert...”
 - „Erre a városra jellemző...”
- társ segítségének biztosítása a páros munkában.

Átlagos képességű tanulók

- önálló várostípus-felismerés;
- várostérkép elemzése;
- saját városprofil készítése;
- egyszerű indoklás.

Gyorsabban haladó, tehetséges tanulók

Emelt szintű problémafeladat: „Egy város lakossága gyorsan növekszik. Új lakónegyed és ipari parkot kell kialakítani. Hová helyeznéd ezeket a városban? Milyen szempontokat vennél figyelembe?”

Lehetséges szempontok:

- közlekedés;
- környezetvédelem;
- munkahelyek;
- lakóterületek;
- közművek;
- zöldterületek;

- zaj- és levegőszennyezés.

Közismereti tantárgy(ak)
földrajz